

I "krajina" regija?

Novom regionalizacijom troškovi se samo povećavaju. Naime, morat će opstati najniža i srednja razina organiziranja, kao i treća, županijska razina, dok je najviša regionalna razina dodatni trošak i dodatni aspekt birokratizacije čitavog društva

Zlatko Tomčić predložio je ovih dana da se pitanje broja regija u državi riješi referendumom. Do regionalizacije će morati doći jer je sadašnji ustroj neodrživ, ustvrdio je autoritativno predsjednik Hrvatskog sabora. O toj "vrućoj" temi razgovarali smo s nauglednijim hrvatskim geopolitičarom prof. dr. Radovanom Pavićem, čija stručna stajališta, kao i obično, nisu u dosluhu s vladajućim političkim i medijskim "mainstreamom".

Sve je više prijedloga o novoj regionalizaciji Hrvatske, a temu je prvi potaknuo ministar za integracije Neven Mimica upozorivši kako je uvjet za financijsku potporu iz europskih fondova zahtjev Bruxellesa da regije moraju imati najmanje 800 tisuća stanovnika...

Kada se radi o potrebi nove regionalizacije RH, uvijek treba imati na umu dvije stvari: prvo, koliko je nužno respektirati naše interese i specifičnosti kao i naše potrebe u organizaciji uprave i prostora kao životnog temelja države, i drugo — koliko je prikladno (ako uopće jest) nekritički se povoditi za nekim europskim shemama koje uopće i nemaju za cilj adekvatnu kompleksnu regionalizaciju, nego su tek puki statistički okvir (statističke regije) u kojima je određen broj stanovnika kriterijem za dodjelu financijske potpore iz fondova Europske unije.

Hrvati ostaju samo "šćavi"

Pri tome treba apsolutno shvatiti da je kompleksna regionalizacija za potrebe organizacije života u nekoj državi jedno, a statističko određenje regije nešto posve drugo i te dvije stvari ne smije se pomiješati, jer one međusobno uopće nisu povezane. A zamke koje slijede iz mogućih površnosti više su nego očite. Dakle, naš regionalni preustroj i europske statističke regije nisu i ne mogu biti jedna te ista zajednička tema.

Neki istarski političari energično se opiru čak i svakoj primisli da Hrvatska po nekome novome modelu bude "skrojena" na modelu pet do šest prirodnih i povijesnih regija, a vi ste, pak, oštro kritizirali regionalni prijedlog IDS-a kao otvoreno razbijanje države i odcjepljenje Istre...

Iz vašeg pitanja slijedi da su vas zaveli neki moji tekstovi što je samo moja krivnja jer, čini se, nisam bio dovoljno jasan: naime, neki istarski političari upravo zagovaraju regionalizaciju čitave Hrvatske pri čemu bi onda i oni ostvarili svoju osnovnu težnju, tj. naglašenu posebnost i odijeljenost Istre u odnosu na ostalu Hrvatsku s perspektivom da, kada Hrvatska uđe u Europsku uniju, između Istre i

Italije padnu sve brane, čega su posljedice više nego jasne. Ali, da ne ostavimo čitatelje u nedoumici, treba naglasiti da bi veze s Italijom tada trebale postati važnije od veza s ostalom Hrvatskom.

Možete li detaljnije objasniti tezu kako je u Istri već daleko odmakao proces talijanizacije i rashvaćivanja, odnosno da će ta regija za Hrvatsku biti izgubljena ako se i dalje bude razvijala dvojezičnost tamo gdje nema ni jednog Talijana i ako talijanski kapital uz to preuzme sve

gospodarske resurse...

Tu tezu nije potrebno detaljnije objašnjavati jer je sve apsolutno jasno: onaj koji širi svoj jezik i čiji kapital preuzima ono najvrjednije iz gospodarskog života, taj ujedno postaje glavnim čimbenikom u nekoj regiji, pri čemu će Hrvati postati i ostati jedino "šćavi".

Dok u javnosti još nisu objavljeni podaci kako srpska manjina neslužbeno broji samo oko četiri posto stanovništva, u optjecaju je bio zahtjev Milan Đukića da se Hrvatska kantonizira, a granice tih "kantona" poklapaju se s granicama hrvatskih okupiranih područja za vrijeme srpske i srbijanske agresije...

U interpretaciji i željama nekih srpskih vođa u Hrvatskoj, poput Milana Đukića, regionalizacija Hrvatske uopće nije u kontekstu ostvarivanja njezina novoga političko-upravno-prostornog ustroja, nego se radi o ostvarivanju ciljeva iz doba balvanizacije, tj. ono što se nije postiglo oružanom pobunom ili planom Z-4, treba danas postići regionalnim preustrojem države i tome se nije teško domisliti, uz napomenu da nas osnivanje "krajine" kao regije vraća na početak, tj. na stanje iz 1990./1991. godine, a to se ne smije dogoditi, premda je i to na neki način moguće. Ovisi o tome što će tražiti međunarodni moćnici.

U kojoj je mjeri uopće etnički kriterij važan za novi model upravno-prostornog ustroja države...

Prije svakog pokušaja regionalizacije treba jasno definirati čvrste kriterije na kojima ona mora počivati, a među njima moguće je da se nađe i onaj etnički. Zanimljivo je zato spomenuti da koliko god etnički sastav ima veliku ulogu u životu naše države, on je u kontekstu naše nove regionalizacije zapravo posve nevažan. I to stoga jer se regionalizacija mora temeljiti na što više kriterija važnih za odvijanje života, pri čemu jedino etnički kriterij ne samo da nije dovoljan nego je u našim uvjetima i neprimjenjiv, jer je u suprotnosti s drugim bitnim životnim kriterijima. Zbog ograničenog prostora nabrojio bih samo neke: uvažavanje regionalnogeografske osnovice koja uključuje i gospodarske i naročito prometne aspekte, zatim gravitacija pučanstva, uspostavljanje logičnih i održivih životnih cjelina, probleme troškova, suparništvo među regijama i centralnim mjestima, itd...

Prema nekim informacijama koje "cure" iz Ministarstva pravosuđa, umjesto 20 sadašnjih županija plus grad Zagreb, spekulira se o regijama Primorje, Dalmacija, gorska Hrvatska, sjeverna Hrvatska i Slavonija, a uz to bi bile zastupljene i subregije Istra, Dubrovačko primorje, Međimurje, Baranja, istočna Slavonija i zapadni Srijem? Koji bi teritorijalni ustroj Hrvatske, po vašemu mišljenju, bio optimalan?

Regije i subregije koje navodite, mogući su primjer neznaštva i političkog voluntarizma jer autorima nije poznata prostorna stvarnost, zbog čega ni broj, a još manje granice regija nisu za neku ozbiljnu raspravu i razgovor, jer je sve rezultat proizvoljnosti, uz napomenu da je očito kako svi relevantni stručnjaci nisu bili zastupljeni. U temelju svakog prijedloga novoga regionalnog ustroja Hrvatske mora biti kompleksna regionalno-geografska raščlamba našega državnog prostora. Bez upravo takve regionalno-geografske osnovice svaki je pokušaj novoga političko-upravno-prostornog ustroja Hrvatske ne samo osuđen na neuspjeh, nego jednostavno — smiješan!

Rasipanje novca i energije

U medijskom i političkom govoru u nas se nejasno isprepleću pojmovi regionalizacije i regionalizma. Uz regionalizam se uobičajilo vezivati samo negativne epitete...

U poimanju regionalizma treba najprije uočiti one pozitivne stvari, a tek onda pervertiranje tog pojma. Naime, zavičajnost/regionalizam je izvorno pozitivan pojam, jer ako je sve na zdravim osnovama, onda se regionalizam temelji na razlikama i specifičnostima, a one otvaraju i nameću suradnju zbog čega su regionalizmi bespogovorna mogućnost za kompleksni gospodarski i uopće društveni razvitak. Takvi regionalizmi ne dovode u pitanje životnu cjelovitost države i postaju pogubni tek u trenutku kada potiru, nadvladavaju i nadrastaju osjećaje zajedništva i povezanosti, a svoj boljitak žele ostvariti suprotstavljanjem ostalim regijama ili centru, i kada svoj napredak vide ne toliko u suradnji u vlastitoj državi, nego povezivanjem s regijama drugih država. Za neku širu

javnu debatu svakako su aktualna i pitanja vodi li ekstremni regionalizam u moguću federalizaciju Hrvatske. Zatim, je li regionalizam s očitim podtekstom nove decentralizacije, koja, usput rečeno, može poprimiti i karikaturalne oblike, zaista jedino rješenje u odnosu na nekadašnju centralizaciju? I, konačno, je li afirmaciju nekih zajedničkih ciljeva pojedinih regija moguće postići jedino regionalizacijom, ili se to može postići i na druge, jeftinije načine. Sve su to za neku državu zaista bitna pitanja i moraju se razriješiti najprije politički, i to na najvišoj razini — dakle, u Hrvatskom saboru.

Vi, međutim, ne samo da se ne slažete s novim upravno-prostornim ustrojem države, nego čak i dovodite pod znak sumnje potrebu provođenja cijele regionalne "operacije" ?

Kao prvo, novom regionalizacijom troškovi se predviđenog preustroja nikako ne smanjuju, nego naprotiv — oni se povećavaju. Naime, očito je da moraju postojati i neke najniže jedinice koje onda ujedinjuje hijerarhijski najviša regionalna razina. Ali, mora postojati i neka srednja razina, koja okuplja i definira nešto šire interese od onih najnižih, što znači da bismo i dalje imali najprije općine kao najniže jedinice, imali bismo zatim najvišu regionalnu razinu, ali imali bismo i treću nužnu srednju razinu — zovite to kotarovima, zajednicama općina, županijama ili kako god hoćete.

Današnje županije zapravo bi, dakle, i dalje postojale dok bi najviša regionalna razina bila samo dodatni trošak i dodatni aspekt u birokratizaciji čitavog sustava.

Nadalje, društvena energija i financijska sredstva rasipali bi se u definiranju nečega, što bi, bojim se, više odražavalo borbu za interese koji nisu interesi regije, države i društva u cjelini. Osim toga došlo bi do beskrajnog natezanja među snagama kojima — budući da su nesposobne da rješavaju bitne probleme — odgovara zabava i angažman oko nevažnih pitanja, ali koja su zahvalni sadržaji za bilo stranačku, bilo osobnu promociju, što je sve, naravno, posve sterilno.

Nije vrijeme

Ukratko, za takve krupne zahvate u ustroj države, danas nije vrijeme, pogotovo jer je apsolutno jasno da naši životni problemi, koji se, na žalost, svi već sažimaju u izričaju "biti ili ne biti", uopće nisu rezultat lošega županijskog ustroja, nego procesa kojim se Hrvatska postupno, ali posve jasno i sigurno, pretvara u neokolonijalističku "državu" bez vlastita nacionalnog bogatstva i bez nacionalnog i državnog identiteta. Novi regionalni ustroj može biti samo prozirna krinka pod kojom se žele postići neki drugi, i to jedino politički ciljevi.

Možete li precizirati koji su to "skriveni" politički ciljevi?

Najkraće, treba ostvariti takvu regionalizaciju i s takvim političkim i upravnim sadržajima koji bi, s jedne strane, što više osamostaljivali Istru u odnosu na ostalu Hrvatsku i koji bi, s druge strane, stvorili svojevrsnu srpsku "krajinu" u Hrvatskoj. U tom smislu treba shvatiti i današnju poviku nekih srpskih vođa u Hrvatskoj o premalom broju Srba pri čemu se "ne zna" kamo su se oni djeli i kako su i gdje nestali, a to je savršeno poznato i nekada nas je o tome upravo gospodin Đukić (na sva usta i u svim prilikama) obavještavao i tu nam pojavu politički "tumačio", a danas je sve to zaboravio. Dakle, situacija je za srpske ekstremiste u Hrvatskoj ambivalentna: u novoj regionalizaciji računaju s time da bi ostvarili svoju "krajinu" kao regiju, ali je sada problem brojčano značajan, a "krivnja" je, dakako, i opet — na Hrvatskoj!

Piše Dino MIKULANDRA

<http://arhiv.slobodnadalmacija.hr/20020618/temedana01.asp>